

Ένα «σχέδιο» και ένα «πακέτο» υποσχέσεων δεν είναι αρκετά για μια αποτελεσματική διαχείριση υδάτων



Του Κώστα Γκούμα

Κατά το έτος 2000 στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώθηκε ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδάτων, η Οδηγία 60/2000, με στόχο την οικολογική προστασία και αναβάθμιση όλων των υδατικών συστημάτων (πιοτάμια, λίμνες, ρέματα, θάλασσες κλπ) σε όλες τις χώρες της Ένωσης.

Δεν θα υπεισέλθουμε σε ειδικά θέματα. Για τη χώρα μας, όπου η επεξεργασία και κυρίως η εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής διαχείρισης για τα νερά αποτέλεσε εδώ και πολλά χρόνια ένα κρίσιμο ζήτημα, η (υποχρεωτική) εφαρμογή μιας τέτοιας οδηγίας ελπίζαμε ότι θα ήταν ταυτόχρονα πρόκληση και ευκαιρία. Δυστυχώς η πραγματικότητα διέψευσε σε μεγάλο βαθμό τις ελπίδες μας αυτές όπως θα περιγράψουμε συνοπτικά στα επόμενα.

Το 2010, μετά από πιέσεις της Ε.Ε. και καταδικαστικές αποφάσεις που είχαν προηγηθεί, η τότε κυβέρνηση δρομολόγησε για πρώτη φορά (με καθυστέρηση 10 ετών) την εκπόνηση μελετών, ώστε να αποκτήσουμε επιτέλους τα απαραίτητα από την οδηγία ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ΣΔ) των υδάτων σε κάθε Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) της χώρας. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε το 2014. Τα αντίστοιχα ΣΔ του ΥΔ Θεσσαλίας εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2014.

Θα 'λεγε κανείς ότι πλέον, μετά από όλα αυτά, στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων αλλά και στην πολυθρόνητη προστασία του περιβάλλοντος θα βλέπαμε καλύτερες μέρες. Δυστυχώς κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Από τον Ιανουάριο του 2015 η νέα κυβέρνηση δεν έδειξε το παραμικρό ενδιαφέρον για την εφαρμογή του συγκεκριμένου Σχεδίου που παρέλαβαν από τους προηγούμενους. Τα περισσότερα από τα «μέτρα» που είχαν εγκριθεί στο Σχέδιο του 2014 αγνοήθηκαν και κανείς δεν εργάστηκε στην κατεύθυνση της εφαρμογής τους (π.χ. μέτρα για τη μείωση καταναλώσεων, τον εκσυγχρονισμό συστημάτων άρδευσης, τον περιορισμό της ρύπανσης, τη μείωση των αντλήσεων από τον υπόγειο υδροφόρα, την εγκατάσταση συστημάτων μέτρησης και παρακολούθησης των νερών κ.ο.κ.). Επίσης, όλα τα τεχνικά έργα που εντοπίστηκαν ως αναγκαία για την ανατροπή του έντονα αρνητικού υδατικού ισοζυγίου (ταμιευτήρες, συλλεκτήρες, αγωγοί μεταφοράς κ.α.) αγνοήθηκαν και κανείς δεν φρόντισε έστω για την εκπόνηση των σχετικών μελετών και την ωρίμανσή τους με στόχο τη μελλοντική τους ένταξη σε πρόγραμ-

μα χρηματοδότησης. Την ίδια ώρα και ενώ το συσσωρευμένο υδατικό έλλειμμα των υπόγειων υδάτων είχε αγγίξει τα 3 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, περίσσευαν οι μεγάλες δηλώσεις για δήθεν ενδιαφέρον των αρμοδίων στην προστασία του περιβάλλοντος, την οικολογική ισορροπία και άλλα παρόμοια. Τρία χρόνια αργότερα (Δεκ. 2017) η ίδια κυβέρνηση προχώρησε στην Αναθεώρησή του (αρχικού) Σχεδίου του 2014. Στην Αναθεώρηση προβλέπονται και πάλι δεκάδες, περίπου 80 «μέτρα» που (υποτίθεται) ότι θα εφαρμοσθούν, καθώς και πολλά έργα ταμίευσης, ύψους 1,3 δισ. ευρώ που (υποτίθεται) ότι θα κατασκευασθούν. Ειδικότερα κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του παρασμένου έτους, ένα πλήθος υπουργών και ο ίδιος ο πρωθυπουργός ήλθαν στη Θεσσαλία και υποσχέθηκαν έργα και δράσεις στην κατεύθυνση αυτή. Ας δούμε συνοπτικά ορισμένα από τα έργα που εξήγγειλαν και τι έκαναν γι' αυτά:

Οι Περιφερειακοί ταμιευτήρες πολλαπλού σκοπού (Μουζάκι, Πύλη, Παλιοδεράι, Ελασσόνα, Νεοχωρίτης και άλλοι μικρότεροι) στη λεκάνη του Πηνειού, προβλέπεται να ενισχύσουν τα υδατικά διαθέσιμα για την εξασφάλιση κυρίως των αρδεύσεων σε 2,5 εκ. στρέμματα στον κάμπο, όπως υποσχέθηκαν. Επανελημμένα ερωτήσαμε και ξαναρωτάμε: Ποια Υπουργεία και ποιες συγκεκριμένες υπηρεσίες έχουν αναλάβει την εκπόνηση ή/και επικαιροποίηση των αναγκαίων τεχνικών και περιβαλλοντικών μελετών και γενικά την «ωρίμανση» των έργων αυτών έως τη δρομολόγησή της κατασκευής τους;

Έχει προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του 2018 κάποια χρηματοδότηση για τις μελέτες αυτές;

Ας δοθούν κάποιες απαντήσεις και ιδιαίτερα προς τις τοπικές κοινωνίες και τους δημάρχους των περιοχών αυτών, οι οποίοι πρόσφατα έλαβαν θεματικές υποσχέσεις για τα έργα αυτά.

Σε ό,τι μας αφορά, χωρίς καμιά διάθεση αντιπαράθεσης, εκτιμούμε ότι όλες οι υποσχέσεις του 2017 παραμένουν και θα συνεχίσουν για αρκετό καιρό να αποτελούν υποσχέσεις χωρίς αντίκρισμα. Με τα έργα αυτά κανείς δεν ασχολείται επί της ουσίας και όλη η συζήτηση έγινε για να «κλείσει» η αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης που ήταν θεσμική υποχρέωση προς την ΕΕ. Ευχόμαστε ολόψυχα να διαψευσθούν. Είναι όμως ενδεικτικό και χαρακτηριστικό της αναποτελεσματικότητάς τους το παράδειγμα που αφορά στο γνωστό έργο του Ρουφράκη Γυρτώνης (ο οποίος και δοκιμάστηκε με την πρόσφατη πλημμύρα). Πρόκειται για έργο

ύψους 30 εκ. ευρώ που παρέλαβαν κατασκευασμένο κατά 90% από την προηγούμενη Κυβέρνηση. Δημοπρατήθηκαν προ διετίας ορισμένες εργασίες που είχαν απομείνει ανεκτέλεστες (~ 8 εκ. ευρώ). Εγκαταστάθηκε εργολάβος, ο οποίος όμως αφού επί δύο χρόνια δεν έλαβε την προκαταβολή, δεν προχώρησε σε εργασίες και επί της ουσίας το έργο εγκαταλείφθηκε. Η εργολαβία αυτή κανείς δεν ξέρει εάν και πότε θα επαναληφθεί στο μέλλον ώστε να λειτουργήσει ολοκληρωμένο το έργο και να είναι χρήσιμο. Φυσικά το έργο αυτό δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό, δεν είναι «πιασάρικο» όπως π.χ. η υπόθεση NOVARTIS, αλλά η σημασία του είναι μεγάλη και δυσανάλογη με το μέγεθός του. Η Γυρτώνη μεταξύ άλλων επιλύει σημαντικά θέματα άρδευσης στην περιοχή δικαιοδοσίας του ΤΟΕΒ Πηνειού, αλλά το κυριότερο είναι ότι το έργο αυτό συνδέεται και με τη σωστή λειτουργία του νέου ταμιευτήρα Κάρλας, δεδομένου ότι στο μέλλον η λίμνη θα τροφοδοτείται από τη Γυρτώνη δια βαρύτητας με τα νερά του Πηνειού. Ως γνωστόν ο σημερινός τρόπος τροφοδοσίας της Κάρλας γίνεται με άντληση (αντλιοστάσιο στον Πηνειό) και μέσω των υφιστάμενων τάφρων (που μεταφέρουν νερά επιβαρημένα από την ρύπανση), το νερό φθάνει στην Κάρλα με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη φυσιολογική λειτουργία της λίμνης (νεκρά ψάρια κ.α.).

Ας σημειωθεί ότι τα έργα ταμίευσης (φράγματα) που προαναφέραμε έχουν εξ ορισμού τεράστια σημασία και για τα αντιπλημμυρική προστασία της Θεσσαλίας. Εάν υπήρχαν κάποια από αυτά (σήμερα υφίσταται μόνο ο ταμιευτήρας Σμοκόβου), οι πρόσφατες καταστροφικές πλημμύρες θα είχαν κατά πολύ μειωμένη ένταση και συνέπειες.

Συμπερασματικά, σε ό,τι αφορά στα υδατικά έργα της Θεσσαλίας, δυστυχώς δεν υπάρχει πρόοδος και οι προοπτικές είναι δυσώϊνες. Την ίδια ώρα τα φαινόμενα περιβαλλοντικής υποβάθμισης των οικοσυστημάτων με κεντρικά προβλήματα αυτά του υπόγειου υδροφόρα, του Πηνειού, και της Κάρλας παραμένουν στο ακέραιο.

Επίσης, οι καταστροφικές πλημμύρες συνεχίζουν να ταλαιπωρούν την κοινωνία μας, να παρεμποδίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία (γεωργία κλπ) να προκαλούν συνεχή οικονομική αιμορραγία (αποζημιώσεις στους πληγέντες, αποκατάσταση υποδομών κλπ).

Προφανώς λοιπόν τα «Σχέδια» και οι «Υποσχέσεις» δεν αρκούν. Χρειάζεται επικέντρωση και δουλειά από τους αρμόδιους, χρειάζεται όμως και αγώνας από τους φορείς και τους πολίτες.